

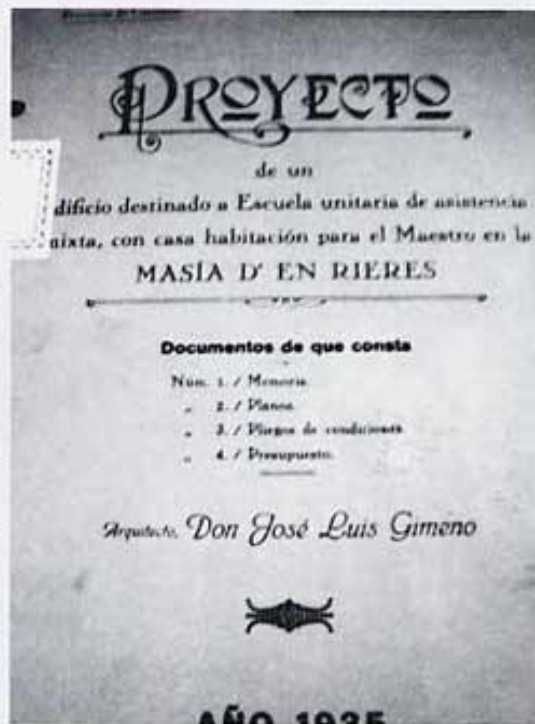
Salamanca, a l'Arxiu General de la Guerra Civil. El motiu: l'any 1938 Franco decretà la llei de Responsabilidades Polítiques, que *anti-jurídicament* i amb caràcter retroactiu, condemnava a tots aquells que van permanecer fidels a la República després de l'alçament del 18 de juliol. Com es localitzava a aquesta gent? A més de les denúncies particulars, quan l'exèrcit nacional entrava a un poble, o a una capital, s'incautaven de la documentació de les institucions fidels a la República: partits polítics, sindicats obrers, ajuntaments, diputacions provincials i autonòmiques (com els famosos papers de la Generalitat de Catalunya). Aquesta documentació era enviada en trens a Salamanca (un dels primers centres d'operacions de Franco) on un exèrcit de funcionaris els escrutaven per buscar responsabilitats. Les conseqüències: milers de funcionaris afins al règim republicà foren depurats i apartats del càrrec públic, i antics membres de partits polítics i sindicats tancats a camps de concentració, fins i tot en anys posteriors a la guerra, quan a Salamanca van trobar papers que els implicaven.

Doncs bé, com açò ja havia succeït als primers pobles que van caure en les mans dels nacionals, els altres per a que no hi trobaren proves que implicaren els regidors republicans, li prengueren foc als arxius. A més, les ales més exaltades de l'esquerra (anarquistes de la CNT i la FAI), també en cremaven per abolir el dret de propietat, que tenia en l'arxiu la justificació documental.

Respecte a l'Arxiu de Salamanca, tan d'actualitat hui en dia, des d'un punt de vista arxivístic i històric, és totalment llegendària la reivindicació que es pugui fer de tornar la documentació incautada de qualsevol poble o institució, perquè en primer lloc eixa documentació no s'ha generat a Salamanca, sinó que forma part d'una altra institució i per tant hauria d'estar a l'arxiu del qui la creat. En segon lloc, l'únic dret que avala la permanència allí, és el dret de conquesta que va imposar el franquisme.

Això no vol dir que fins que no es puguin oferir condicions adequades en la institució d'origen per emmagatzemar i custodiar els papers, la documentació deu permanecer allí, així com la reproducció digital de tots els documents i la concentració de tota esta documentació (o les còpies) en un arxiu, millora la tasca de l'investigador.

Tornant a les Coves, la documentació de l'Ajuntament que es conserva es la generada per l'Ajuntament des de 1938, any en que es va finalitzar la guerra al poble, després del desmoronament de l'exèrcit republicà a la Batalla de l'Ebre. A partir

d'ahí es conserva gairabé tota i per ficar exemples, una persona pot trobar des del butlletí d'inscripció del seu naixement o matrimoni, fins la construcció i reformes de sa casa, el seu expedient quan va anar al servei militar, el programa de festes quan va ser regina, la queixa que va presentar perquè les ovelles del veí li entraven al seu camp, o la vacunació d'un gosset que tenia anys enrere.

A més, les Coves, compta amb un important fons bibliogràfic (que encara no he vist en la seua totalitat) amb edicions de llibres dels anys quaranta o cinquanta, que ens permeten un recorregut idèl·l·gic, sociològic i geogràfic per tot el franquisme. De gran importància és també el fons bibliogràfic d'educació que es conserva. Llibres d'educació des de principis de segle, que donen una imatge sobre l'evolució dels sistemes educatius al segle XX. Amb la catalogació d'aquests llibres i l'annexió a l'arxiu es crearà un important fons per a la investigació, dependent de la biblioteca, però ubicat a Sant Ferran.

L'arxiu: taller d'història

Des del punt de vista de l'historiador, la documentació que conserva l'arxiu és la matèria prima de la Història.

Pero no sols els papers son els únics testimonis de la memòria. Tan important o més són les vivències de les persones que han sigut protagonistes d'altres temps i hui, majors però plens d'experiència, ens enriqueixen amb el seu bagatge, tant a l'hora de construir la nostra història, com a l'hora d'enfrontar-se a la nostra vida. En aquest projecte, i junt al Seminari d'Història Local i Fonts Orals de la UJI, també es pretén recuperar eixe passat de les persones, amb la realització d'entrevistes orals.

L'últim pas del projecte es la difusió. Apropar la gent a l'arxiu, apropar als covarxins a la seua història és tan important com l'organització dels fons. Els fons històrics no son rellevants si no s'utilitzen, si no s'estudien i es realitzen publicacions, si la gent no es conscient del seu passat.

Per tot açò, com arxiver, estic a disposició de tots els veïns que vulguen visitar-lo, si bé encara hi ha molta feina per fer, es pot vore la feina que es fa i els documents que van apareixent. El meu horari es de dilluns, dimecres i dijous de 8 a 15.

César Pallarés Torres

Llicenciat en Humanitats per la universitat Jaime I, Especialista Universitari en documentació i actualment estudiant del programa de doctorat "Actors socials i cultura política a la Historia Contemporània". Recentment ha desenvolupat un projecte d'investigació a l'arxiu de Vila-real sobre el trienni bolxevic (1917-1920) als pobles de la Plana.